

Vergaderjaar 2007–2008

21 501-34**Raad voor Onderwijs, Jeugdzaken en Cultuur****22 112****Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie****Nr. 88****VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG**

Vastgesteld 21 december 2007

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Van de Camp (CDA), voorzitter, Depla (PvdA), Slob (ChristenUnie), Remkes (VVD), Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Aptrout (VVD), Leerdam (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Roefs (PvdA), ondervoorzitter, Verdonk (Verdonk), Abel (SP), Van Leeuwen (SP), Biskop (CDA), Bosma (PVV), Pechtold (D66), Zijlstra (VVD), Jasper van Dijk (SP), Besselink (PvdA), De Rooij (SP), Ouwehand (PvdD) en Dibi (GroenLinks).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Ferrier (CDA), Gill'ard (PvdA), Anker (ChristenUnie), Van Miltenburg (VVD), Atsma (CDA), Sterk (CDA), Vietsch (CDA), Schinkelshoek (CDA), Dezentjé Hamming (VVD), Van Dijken (PvdA), Hamer (PvdA), Van Dam (PvdA), Van der Burg (VVD), Van Bommel (SP), Gesthuizen (SP), Jonker (CDA), Fritsma (PVV), Van der Ham (D66), Nicolai (VVD), Leijten (SP), Bouchibti (PvdA), Gerkens (SP), Thieme (PvdD) en Van Gent (GroenLinks).

² Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Vendrik (GroenLinks), Kant (SP), Snijder-Hazelhoff (VVD), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Smeets (PvdA), voorzitter, Van Miltenburg (VVD), Schippers (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Willems-van der Ploeg (CDA), Van der Veen (PvdA), Schermers (CDA), Van Gerven (SP), Wolbert (PvdA), Heerts (PvdA), Zijlstra (VVD), Van Gijlswijk (SP), Ouwehand (PvdD), Agema (PVV), Leijten (SP), Bouwmeester (PvdA) en Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie).

Plv. leden: Van der Staaij (SGP), Azough (GroenLinks), Van Velzen (SP), Neppéus (VVD), Vietsch (CDA), Sterk (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Verdonk (Verdonk), Dezentjé Hamming (VVD), Atsma (CDA), Van der Ham (D66), Çörüz (CDA), Gill'ard (PvdA), Jonker (CDA), Langkamp (SP), Jacobi (PvdA), Arib (PvdA), Kamp (VVD), De Wit (SP), Thieme

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹, de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport² en de algemene commissie voor Jeugd en Gezin³ hebben op 8 november 2007 overleg gevoerd met minister Plasterk van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over:

- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 5 juli 2007 inzake het verslag van de OJC-raad 24–25 mei 2007 (21 501-34, nr. 83);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 26 oktober 2007 inzake de geannoteerde agenda van de OJC-raad (21 501-34, nr. 84);**
- **de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 30 oktober 2007 inzake de inhoudelijke reactie op BNC-fiche kwaliteit lerarenopleiding (22 112, nr. 580);**
- **fiche 7: mededeling scientific information in the digital age;**
- **herzieningoprichtingsverordening European Training Foundation (ETF) d.d. 7 september 2007 (22 112, nr. 561, fiche nr. 3);**
- **BNC-fiche betreffende mededeling van de Commissie inzake de verbetering van de kwaliteit van de lerarenopleiding (22 112, nr. 566, fiche nr. 2, en COM 2007, 392);**
- **besluit Actieprogramma Erasmus Mundus (2009–2013) d.d. 30 augustus 2007 (22 112, nr. 557, fiche nr. 8).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

(PvdD), Bosma (PVV), Luijben (SP), Hamer (PvdA) en Ortega-Martijn (ChristenUnie).

³ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Hamer (PvdA), Kant (SP), ondervoorzitter, Çörüz (CDA), Sterk (CDA), Van Miltenburg (VVD), Van Dijken (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD), Omtzigt (CDA), Koşer Kaya (D66), Jonker (CDA), Teeven (VVD), Wolbert (PvdA), Blanksma-van den Heuvel (CDA), Voordewind (ChristenUnie), Zijlstra (VVD), Bouchibti (PvdA), Langkamp (SP), Van Gijlswijk (SP), Ouwehand (PvdD), Agema (BVV), Leijten (SP), Dibi (GroenLinks),

Heijnen (PvdA), voorzitter en Van Toorenburg (CDA).

Plv. leden: Heerts (PvdA), Gerkens (SP), De Rouwe (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van der Burg (VVD), Eijsink (PvdA), Biskop (CDA), Van der Ham (D66), De Pater-van der Meer (CDA), Verdonk (Verdonk), Nicolai (VVD), Bouwmeester (PvdA), Jan Jacob van Dijk (CDA), Wiegman-van Meppelen Scheppink (ChristenUnie), Schippers (VVD), Wolfsen (PvdA), Gesthuizen (SP), Karabulut (SP), Fritsma (PVV), De Wit (SP), Azough (GroenLinks), Arib (PvdA) en Jan de Vries (CDA).

Vragen en opmerkingen uit de commissies

Mevrouw **Besselink** (PvdA) vraagt wat de verbeteringen zijn bij de internationale diplomalijnen en wat het doel op dit punt is. Kan de minister wat meer informatie geven over het proces? In hoeverre zijn beroepsgroepen bij het proces betrokken?

In welk opzicht doet de centralistische aanpak afbreuk aan de autonome positie van de Nederlandse onderwijsinstellingen? Hoe gaat de minister op Europees niveau organiseren dat Nederland meedoet zonder de autonome status van de instellingen te verliezen?

In hoeverre sluiten de Europese lijnen aan op de Nederlandse plannen die de minister gaat voorstellen? In hoeverre doen de Nederlandse bezuinigingen afbreuk aan de Lissabon-strategie om flink te investeren in onderwijs?

In hoeverre voert Nederland een eigen koers bij het actieprogramma voor meertaligheid? Wordt bij de Nederlandse Antillen en Aruba een goede vormgeving van de meertaligheid gestimuleerd?

Moet het Erasmus-programma niet meer gestimuleerd worden, zodat het aantal Nederlandse studenten dat in het buitenland gaat studeren op het gemiddelde niveau komt van de andere Europese landen? Moeten er in dit kader ook niet meer studenten naar Nederland gehaald worden?

Er zouden structureel extra middelen gaan naar het culturele-hoofdstad-festival, maar dat zou efficiënter moeten gebeuren. Kan de minister hier nader op ingaan?

Mevrouw **Leijten** (SP) vindt dat Europa zich zeer terughoudend moet opstellen, als het om onderwijs gaat. Wil de minister gemotiveerd aangeven waarom hij deze mening al dan niet deelt? Zij vindt dat onderwijs een sleutelfactor is voor een betere en socialere samenleving in plaats van voor de Lissabon-strategie. Het onderwijs dient dus vooral nationaal, lokaal, geregeld te worden met haalbare doelstellingen en gerichte investeringen. Kan een deel van het geld voor Europa niet beter ingezet worden en in Nederland blijven, bijvoorbeeld om het te gebruiken voor de lerarensalarissen?

De invloed van Europa op het onderwijs blijkt onder andere uit de invoering van de BaMa en de studiefinanciering. Een groot nadeel van vergelijkbare diploma's tussen universiteiten kan zijn dat de masterbekostiging geschrapt wordt. Wat is de mening van de minister hierover?

Door de Europese regelgeving zijn de studiekosten uit de basisbeurs gehaald. Wil de minister deze ongewenste uitkomst in Europa ter sprake brengen? In hoeverre kan Nederland zelf beslissen hoe de studenten in hun studiekosten tegemoetgekomen worden? Er zijn voorts knelpunten bij de meeneembare studiefinanciering. Is het mogelijk dat in Europees verband wordt geregeld dat voor een student die in het buitenland gaat studeren de zorgverzekering automatisch aan de basisbeurs gekoppeld is en dat het niet uitmaakt of de student er al dan niet bij werkt?

De afschaffing van de basisbeurs heeft het risico dat een op de vijf scholieren niet gaat studeren. Is deze afschaffing daadwerkelijk van de baan? Vindt de minister bij de masterbekostiging, bachelor genoeg hoog opgeleid voor een studie bij het wetenschappelijk onderwijs?

Geldt het doel om het aantal geregistreerde voortijdige schoolverlaters van 57 000 tot 35 000 terug te dringen voor 2010 of 2012? Er is namelijk een regeerakkoord en er zijn Lissabon-doelstellingen.

Er is geconstateerd dat de opleidingaanbieders niet meer de belangrijkste deelnemers in het Europees kwalificatieraamwerk (EQF, European Qualification Framework) zijn. Beschouwt de minister dit ook als een ongewenst gevolg?

Wat is de mening van de minister over de meertaligheid in Europa?

Zij ziet niet het verband tussen een verbetering van de lerarenopleiding en een meer competentiegerichte benadering van het onderwijsleerproces,

zoals die op de Europese agenda staat. Zij stelt voor dat Nederland op dit punt geen stappen neemt zo lang de tijdelijke onderzoekscommissie voor de vernieuwingen in het onderwijs nog bezig is. Intussen moet het lerarenberoep aantrekkelijk gemaakt worden. Tevens moet de werkdruk verminderd worden en moet er meer zeggenschap komen, alsook een hoger salaris.

Mevrouw **Dezentjé Hamming** (VVD) wil graag wat meer weten over de indicator integratie bij het onderwijs, op verzoek van Portugal. Hoe staat het met de indicator taalvaardigheid?

De uitwisseling van gegevens, onder andere van OESO, heeft een risico. Worden er nu meer instituten of programma's opgetuigd of wordt er intensief en efficiënt gebruik gemaakt van bijvoorbeeld de beschikbare PISA-gegevens?

Waarom wordt voorgesteld om twee kennis- en innovatiegemeenschappen op te richten?

Zij stemt graag in met fiche nr. 8 over verlenging van het Erasmus-programma.

Fiche nr. 3 gaat over de instelling van een stichting voor opleidingen, gericht op beroepsonderwijs. Hoe wordt de kern (beroepsonderwijs) gegarandeerd? Het voorstel lijkt namelijk over een uitbreiding te gaan. Hoe houdt Nederland dan de focus?

In welke context moet de zin geplaatst worden dat Nederland zich een uitbreiding naar het Afrikaanse continent kan voorstellen?

Zij sluit zich aan bij de vragen van Nederland over de benoeming in de Governing Board.

De verbetering van de lerarenopleiding is zeer welkom, gezien de huidige situatie wat dat betreft in Nederland. Kunnen alle onderwerpen die hierbij een rol spelen, meegenomen worden? Te denken is aan de differentiatie in de beloning. Hoe is dit geregeld in andere landen?

Ondanks het mooie uitgangspunt van zo veel mogelijk talen voor zo veel mogelijk mensen, moet de prioriteit in het mbo in Nederland zijn dat de deelnemers ten minste Nederlands spreken. Voorkomen moet worden dat door Europese afspraken meer tijd aan buitenlandse talen besteed moet worden.

Nederland steunt terecht de mededeling over «scientific information in the digital age»: het verder toegankelijk maken op grote schaal van wetenschappelijke kennis. Zijn er gevolgen te voorzien voor het Nederlandse octrooirecht? Zijn daarin aanpassingen nodig?

De heer **Jan Jacob van Dijk** (CDA) vraagt of, zoals gebruikelijk bij annotaties, voortaan nadrukkelijk kan worden verwezen naar eerdere stukken, zoals BNC-fiches. Wellicht kan de minister voorts ook meer informatie geven, bijvoorbeeld meer dan alleen het noemen van een ontwerp-resolutie over onderwijs als sleutelfactor voor het welslagen van het Lissabon-proces.

Bij een aantal documenten vraagt hij zich af wat het nut is van wat de Europese Commissie doet, zoals bij de kwaliteit van lerarenopleidingen en de meertaligheid. Welke bevoegdheden heeft de Commissie hierbij? Hier gaat de nationale overheid namelijk over. Voorkomen moet worden dat de indruk bestaat dat de Commissie ter zake ooit iets van een wetgevend programma opstelt. De minister mag dus best de kritische kanttekening plaatsen dat de Commissie zich dient te beperken tot die onderwerpen waartoe zij bevoegd is. De minister is toch ook deze mening toegedaan? Het raakt overigens de autonomie van de instellingen, wanneer hier op Europees niveau iets mee gedaan wordt.

Is het Europees Kwalificatienetwerk een richtlijn, verordening, aanbeveling of resolutie? Een richtlijn/verordening heeft consequenties voor de manier waarop daarmee wordt omgegaan en een aanbeveling kan terzijde gelegd worden. In de geannoteerde agenda staat dat het Europees Parle-

ment bepaalde verbeteringen heeft aangebracht in het Europees Kwalificatienetwerk omtrent «benadeelden». Kan de minister hierop ingaan? Hoe is de meeneembare studiefinanciering in andere landen geregeld? Hoeveel studenten komen uit het buitenland naar Nederland? Wat zijn eventuele belemmeringen voor studenten uit de Europese Unie om in Nederland te studeren?

Antwoord van de minister

De **minister** deelt de geuite aarzeling in verband met de subsidiariteit. De vraag is inderdaad in hoeverre Europa zich actief moet bezig houden met bepaalde onderwerpen. In dit geval blijft dat evenwel binnen redelijke grenzen. Zo gaat het bij de leraren over het uitwisselen van ervaring. Hij deelt de zorg dat de vinger aan de pols gehouden moet worden.

Op het terrein van onderwijs, bijvoorbeeld bij de kwalificaties, is het niet zo moeilijk om de meerwaarde helder in beeld te krijgen. Als de kwalificaties duidelijk zijn, vergroot dat de mogelijkheden om een andere werkplek te vinden. Omgekeerd weet de werkgever welke kwaliteiten een werknemer heeft. Nederland doet dan ook graag mee, als het gaat om gemaakte afspraken in dit kader.

Bij het EQF worden flinke stappen gezet. Voor het eind van dit jaar wordt de definitieve tekst in de Raad vastgesteld. De beroepsgroepen zijn hierover vanaf 2005 tot medio 2006 uitgebreid geconsulteerd. Bij de verdere uitwerking zijn expertgroepen betrokken. Het EQF betreft een aanbeveling van de Raad en het Europees Parlement en heeft dus geen juridische binding en is op basis van vrijwilligheid. Dit komt voort uit de wens van de lidstaten, waaronder Nederland. Nederland werkt hier dan ook graag aan mee, mede gezien de wensen van werkgevers en werknemers.

De raadsconclusies bij de voorgestelde aanpak voor de lerarenopleiding zijn in lijn met de Nederlandse opstelling: het is niet de bedoeling dat de autonomie van de instellingen wordt aangetast. Dit betreft de verantwoordelijkheid van de nationale overheden van de lidstaten. In de buurlanden is een vergelijkbare analyse gemaakt, zoals die door Rinnooy Kan is gemaakt van de situatie van de leraren in Nederland. Aan het eind van deze maand komt hij met een beleidsreactie op deze analyse.

Het is wel de vraag hoe dit in andere landen wordt opgepakt. Geprobeerd wordt om van elkaar te leren, zonder dat daaraan voorschriften verbonden worden.

Er zijn geen financiële consequenties voor de OCW-begroting van de resolutie over onderwijs als sleutelfactor. Het doel van deze resolutie is: op Europees niveau een betere zichtbaarheid van het belang van onderwijs in de economische en sociale doelstellingen van het Lissabon-proces. Dit is overigens niet meer dan het in kaart brengen van dat belang. Wel moet ervoor gewaakt worden dat dit proces verder gaat dan de bedoeling is.

Het actieprogramma meertaligheid betreft een mededeling en die is niet dwingend. De diverse landen hebben namelijk heel verschillende startposities. Een dwingend karakter zou dan ook onmogelijk zijn. Nederland wil tegenhouden dat de Commissie meer aspecten wil bijhouden. Dat zou ook geen recht doen aan de bevoegdheid van de lidstaten om dat zelf te bepalen. Bovendien zou het leiden tot een enorme rapportagelast. Hij hecht in dit verband aan de aansluiting van de Nederlandse Antillen. In dat verband heeft hij met zijn collega Leeflang een overeenkomst ondertekend. Met Aruba worden hierover nog gesprekken gevoerd. Suriname is een geassocieerd lid van de Taalunie, omdat Suriname geen lid is van het Koninkrijk.

Nederland heeft pas in 2018 weer een culturele hoofdstad, maar het heeft de aandacht. Het kabinet zal in 2012 een selectie maken; de Europese Unie levert daaraan een financiële bijdrage via het kaderprogramma Cultuur

2007–2013. Het is aan het dan zittende kabinet om de vraag over additionele middelen te beantwoorden.

Uit de beschikbare informatie blijkt dat Nederland wat het aantal Nederlandse studenten betreft dat in het buitenland studeert, bovengemiddeld scoort. Omgekeerd is er ruimte voor verbetering.

In verband met vergroting van het aantal buitenlandse studenten komt er begin volgend jaar een notitie over de internationalisering van het hoger onderwijs. Daarin wordt ook aandacht besteed aan de studentenmobiliteit. Er wordt intussen al alles aan gedaan om de zichtbaarheid van het Nederlandse hoger onderwijs te vergroten. Te denken is aan de ontwikkeling van een beeldmerk. Sinds 2005 is er bovendien het Huygens Scholarship programma.

Het budget voor onderwijs is in Europa op zichzelf niet (te) groot. De bachelor masterstructuur heeft geen dwingende consequenties voor de bekostiging van het onderwijs. Over de structuren zijn afspraken gemaakt om die op elkaar te laten aansluiten. Het staat de lidstaten evenwel vrij om dat op een eigen manier te bekostigen. Dat gebeurt ook.

Er hebben slechts twee partijen tegen de meeneembare studiefinanciering gestemd: de PVV en de SP. Minister Klink van VWS brengt in het najaar een masterplan uit over de knelpunten bij de zorgverzekering in het buitenland, ook voor werkstudenten in het buitenland.

In het Coalitieakkoord staat dat het streven is om het aantal voortijdige schoolverlaters in 2010 tot 35 000 terug te brengen. Onder andere hierover kan in een ander verband op korte termijn nader van gedachten gewisseld worden.

De uitgangspunten van het kabinet voor het gebruik van Nederlands in EU-verband zijn gebaseerd op onder andere de volgende principes: de volledige gelijkberechtiging van de nationale talen en de positie van de talen als cultureel erfgoed, die niet mag eroderen als gevolg van het Europese integratieproces. De minister heeft geen enkele reden om aan te nemen dat het Europese integratieproces leidt tot aantasting van de Nederlandse taal. Voorts noemt hij het principe van de culturele verscheidenheid, dus het behoud van veeltaligheid en het principe dat de burger van de Unie altijd de gelegenheid moet hebben om zich in een officiële taal naar keuze tot instellingen van de EU te wenden.

De minister zegt toe dat de annotatie voortaan zo helder mogelijk zal zijn. In het geval van de raadsconclusie over onderwijs als sleutelfactor, gaat het echter min of meer om een obligate verklaring. Het gaat immers voornamelijk om het zichtbaar maken van het onderwijs bij de andere Europese vakraden.

De indicatoren voor integratie en taalvaardigheid worden nu inderdaad niet besproken. In mei hebben de ministers zestien indicatoren, waaronder taalvaardigheid, vastgesteld die ontwikkeld worden. Daar valt integratie niet onder, maar dit punt wordt het komende jaar wel als thema opgepakt door de Europese Commissie.

Het is niet de bedoeling dat er meer instituten worden opgericht, maar over het European Institute of Technology is hier bij verschillende gelegenheden uitgebreid van gedachten gewisseld.

De uitgesproken steun voor de digital age wordt gewaardeerd. De inzet op dit punt heeft geen gevolgen voor het octrooirecht. Overigens wordt hierover op 13 november een AO gehouden.

Met «benadeelden» wordt in deze context bedoeld op mensen met een niet-afgeronde opleiding, dus mensen in een achterstandpositie.

In Nederland zijn er 6800 Erasmus-studenten.

De uitbreiding naar het Afrikaanse continent gebeurt in het kader van een efficiënter beheer van de programma's op Europees niveau. Een onderdeel gaat over de capaciteitsopbouw in derde landen. In financieel opzicht blijft dit onderdeel bij de Europese DG externe betrekkingen en valt het dus niet onder Onderwijs.

In een artikel zijn zorgen geuit over de ontwikkeling dat opleidingcentra,

met daarbij leraren en leerlingen, niet meer centraal zouden staan bij het opstellen van de kwalificaties. Dat zou inderdaad een ongewenste ontwikkeling zijn, maar het is moeilijk te beoordelen of die geuite zorg terecht is. Het gaat evenwel om een systeem van acht niveaus en dat zegt niets over de wijze waarop de kwalificaties tot stand komen. Het betreft een instrument waarmee niveaus, de eindresultaten, vergeleken worden en dat is dus iets anders dan de wijze waarop de kwalificaties in Nederland tot stand komen.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Leijten** (SP) vraagt of het belang van onderwijs vooral een economisch component is of een voor de ontwikkeling van jongeren in de richting van een baan. Zij heeft de indruk dat het vooral om het eerste gaat en dat het bedrijfsleven in een bepaald opzicht zeggenschap heeft. Natuurlijk moet een en ander goed worden afgestemd met het bedrijfsleven/mkb over einddoelen en kwalificaties, maar de minister zal voor ogen moeten houden dat onderwijs in eerste instantie bedoeld is voor de opleiding en de ontwikkeling van de jeugd in de maatschappij, alsook natuurlijk voor banen. De economische componenten zijn weliswaar logisch, maar mogen dus niet het hoofddoel zijn. Het bedrijfsleven dient daarom ook niet de einddoelen in het onderwijs te gaan bepalen.

De **minister** is ook van mening dat onderwijs mensen verrijkt in die zin dat zij er een beter leven door krijgen. Dit moet voorop staan bij het onderwijs. Het doel van de economie is om goederen en diensten te verschaffen waardoor het leven van mensen beter wordt. Inderdaad legde de visie op Europees niveau in het verleden vaak een ander accent, wat wellicht is te herleiden tot de oorsprong van de Europese Unie: EGKS, dat primair een instrument van economische samenwerking was. Overigens zal de Europese meerwaarde juist altijd op het terrein blijven van vrije diensten, van personeel en van goederen. De intrinsieke waarde van onderwijs hoeft niet per se op Europees niveau afgesproken te worden.

Toezegging

- De notitie over internationalisering van het hoger onderwijs zal begin 2008 naar de Tweede Kamer gestuurd worden.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van de Camp

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Smeets

De voorzitter van de algemene commissie voor Jeugd en Gezin,
Heijnen

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Van Erp